

Врз основа на член 51, став 1, алинеја 12 од Статутот на Федерацијата за Планинарство на Северна Македонија, Претседателството на Федерацијата за Планинарство на Северна Македонија на ден 18 септември 2025 година донесува:

**ПРОГРАМА
ЗА ОБУКА НА ПЛАНИНАРСКИ ВОДИЧИ ВО ЗИМСКИ УСЛОВИ
ВО ФЕДЕРАЦИЈАТА ЗА ПЛАНИНАРСТВО НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
(Б стандард)**

Условите што се користат во оваа Програма од машки род, а кои имаат родово значење, подеднакво ги вклучуваат и машкиот и женскиот род.

I. ОСНОВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ

1) Назив

Основното име на обуката што ја обезбедува оваа програма е: обука за планинарски водичи при зимско планинарење.

Покрај основното име, може да се користи и следното име: зимска обука.

2) Опис

Обуката овозможува стекнување на знаења и вештини неопходни за безбедно водење при зимско планинарење.

Содржината и опсегот на стандардот „Зимско планинарење“ (Б стандард) е регулиран со упатството „Б стандард – зимско планинарење“ кој е составен врз основа на УИАА стандардите.

Обуката е наменета за водичи-приправници кои веќе го положиле испитот од програмата за летна обука на планинарски водичи.

II. НАДЛЕЖНОСТИ

3) Стручна надлежност

Комисија за планинарски водичи на ФПСМ (во натамошниот текст: Комисија) е одговорна за стручните прашања во врска со програмата и нејзината имплементација.

4) Организатор

Организатор на обуката е:

- Комисија за планинарски водичи на ФПСМ.

5) Координатор

Координаторот на обуката го назначува Комисијата.

За Координатор може да биде назначен само планинарски водич на ФПСМ со валидна лиценца за Инструктор по планинарство.

6) Наставен кадар

Заради квалитетно пренесување на стручните знаења и вештини, обуката ја спроведува овластен наставен кадар, и тоа задолжително:

предавања:

- сите предавања - водичи на ФПСМ со валидна лиценца за Инструктор по планинарство,

вежби:

- сите вежби - водичи на ФПСМ со валидна лиценца за Инструктор по планинарство.
- Водичите на ФПСМ и други професионалци можат да учествуваат во програмата како предавачи, асистенти или демонстратори на покана на Координаторот на обуката и ќе бидат под негов надзор.

Целиот образовен кадар за својата работа е одговорен пред Комисијата за планинарски водичи и ЦСО.

Комисијата за планинарски водичи при ФПСМ може да вклучи и други лица кои немаат лиценца за Инструктор во својство на предавачи, асистенти или демонстратори.

Обуката може да се спроведе со поголема група учесници и повеќе наставен кадар, или може да го спроведе Координатор на обуката со група до пет учесници.

Постапката за лиценцирање и условите за лиценцирање на образовниот кадар се утврдуваат со одлука на Комисијата и ЦСО.

III. ОРГАНИЗИРАЊЕ НА ОБУКАТА

7) Организациски задачи

При организирање и спроведување на обуката на организаторот се применуваат задачите и обврските пропишани во Правилникот за образование на ЦСО во ФПСМ. Организаторот е должен навремено да подготви план за обуката и воедно да се грижи обуката да се спроведува во согласност со оваа Програма.

При извршување на задачи пропишани со Правилникот на ЦСО за образование во ФПСМ и одлуките на Комисијата, Координаторот на обуката непосредно соработува со Координаторот за образование во Комисијата, го известува за организациски околностите и ги применува неговите упатства.

Услови за запишување

Задолжителни услови за упис се:

- членство во планинарско друштво кое е член ФПСМ - докажано со членска книшка и маркица за тековната година,
- членство во регионалниот огранок,
- завршил летна обука и успешно го положил испитот за А стандардот,
- завршил планинарска школа или искуство стекнато со учество во најмалку десет акции на терени и услови опишани со стандардот Б, во период од три години,
- извештај од извршен преглед на спортска медицина
- плаќање на школарина на организаторот на обуката.

Организаторот може да постави дополнителни услови за запишување учесници.

Во случај да капацитетот биде пополнет, организаторот може да определи дополнителни критериуми за селекција или да го прекине понатамошното регистрирање.

8) Времетраење

Обуката трае 6 дена.

Обуката може да се спроведе во форма на континуиран повеќедневен престој во планина или поделен на два или три пократки дела, кои не мора да се уредуваат последователно.

Ноќевањето е задолжително за сите учесници и тоа е составен дел од програмата.

9) Место на одржување

Теоретскиот дел на обуката се изведува во објект кој има услови за одржување на предавања и практични вежби во неговата околина.

По потреба, со претходно одобрение на Комисијата и со нејзин надзор, теоретскиот дел од наставата може да биде спроведен според моделот за учење на далечина преку соодветна електронска услуга, со задолжителна достапност на Координаторот и образовниот кадар за консултации.

Практичниот дел од обуката се изведува на планински терен, што овозможува спроведување на вежбите од Б стандардот.

НАСТАВНА ПРОГРАМА

10) Предавања

Обуката ги содржи следните предавања:

Бр.	Наставна тема	Содржина
-----	---------------	----------

1	Зимско планинарење	Движење по замрзната подлога, снег, мраз, терени, услови и ограничувања од Б стандардот
2	Опрема за зимско планинарење	Користење на снеготопки, дерези и цепин
3	Ориентација за зимско планинарење	Ориентација и навигација при зимско планинарење
4	Подготовка на акција во зима	Престој на планина во зима, поставување на логор во снег, принудно бивакување во снег
5	Движење по глечер	Глечерска наврска, снежни и сидришта во мраз, спасување од глечерски пукнатини
6	Лавина	Лавини и поминување на лавински изложени подрачја
7	Опасности при зимски планинарења	Прва помош и спасување во зимски услови

11) Практична работа

Практичниот дел од обуката се спроведува во природа, на планинарски акции. Обуката треба да вклучува најмалку четири организирани планинарски акции. Планинарските акции треба да бидат исполнети со едукативна содржина, усогласена со наставните теми опфатени предавања.

Во текот на обуката се изведуваат следните вежби и практични задачи:

Бр.	Наставна тема	Содржина
1.	Движење по снег	Вежбата ги вклучува следните елементи: патека во длабок снег, избор на правецот на движење, положба на телото при качување, спуштање и преминување по падина, користење планинарски стапчиња, самозастанување („мачка“)
2	Движење со помош на дерези и цепин	Вежбата ги вклучува следните елементи: поставување дерези, положба на телото при движење во дерези, различни начини на качување и спуштање во дерези, носење цепини, користење на цепин при движење (искачување, спуштање, избегнување препреки), начини на самозастанување со цепин (на патеката, настрана, паѓање на главата, паѓање на грб)
3	Движење со снеготопки	Вежбата ги вклучува следните елементи: облекување на снеготопки, движење со нив (движење по рамен терен, качување, спуштање, преминување на препреки), движење во снеготопки и влечење санка.
4	Испитување на квалитетот на снегот	Вежбата вклучува запознавање на учесниците со норвешкиот метод и швајцарскиот метод.
5	Изградба на снежен бивак	Вежбата вклучува изградба на бивак од гранки и снег, бивак во снег („јама за волци“), иглу и запознавање со карактеристиките на бивакување во зимски услови (ладен воздух, место за готвење, снабдување со кислород).

6	Премин преку лавинско изложени подрачје	Вежбата ја опфаќа процедурата за преминување на подрачје подложно на лавина и користење на лавински примопредаватели.
7	Спасување во зимски услови	Вежбата вклучува вежбање на процедури за спасување во зимски услови: пристап до жртвата, влечење, лавинско пребарување и спасување, спасување од лавина
8	Ориентација во зимски услови	Вежбата опфаќа движење низ терен со ориентација во зимски услови. Вежбата вклучува движење по азимут и движење без маркација во логична насока.
9	Сидришта	Вежбата вклучува демонстрација на точки за прицврстување применливи во зимски услови: природни точки за прицврстување (дрво, карпа, снег), точка за прицврстување на ранец, точка за прицврстување со цепин, снежно сидро и снежен клин, завртка за мраз
10	Водење во зимски услови	Вежбата вклучува претставување, преглед на опрема, презентација на водичот, заштита од талкање и исцрпеност, пробивање на патеката.

Практичниот дел од обуката може да се изведе во форма на комбинирани вежби кои содржат задачи според споменатите наставни теми.

12) Литература

Следниве публикации се користат како основни наставни материјали за зимска обука за водич за планинарење:

1. Планинарење Прирачник – Лето
2. Основи на движење низ планина
3. За безбедно движење низ планина
4. Медицински – санитарен прирачник за алпинисти и планинари

13) Резултати од учењето

Очекуваните резултати од учењето се:

- оспособување за водење на планинари на зимско планинарење,
- познавање на опрема за водење на зимско планинарење,
- познавање на обемот и содржината на зимскиот стандард,
- познавање на безбедносни мерки и процедури во случај на несреќа.

14) Услови за завршување на обуката

Во текот на обуката Координаторот го следи присуството на предавањата и посветеноста на учесниците во извршувањето на практичните вежби и задачи и утврдува за секој учесник дали ги исполнува условите за успешно завршување на обуката.

Условите за успешно завршување на обуката се:

- посетување на најмалку 70% од предавањата и
- учество во најмалку 70% од вежбите на обуката.
- способност за безбедно движење по услови од Б стандардот.

По успешното завршување на обуката, учесникот ќе се стекне:

- сертификат за успешно завршување на обуката.

Сертификатот за успешно завршување на обуката не го заменува сертификатот за успешно завршен испит.

IV. ИСПИТ

15) Спроведување на испити

Квалификациите за водење на зимски планинарски акции се одредуваат преку испит со кој се врши тестирање на знаењата и вештините на кандидатите за планинарски водичи.

Испитот е организиран од Комисијата за планинарски водичи на ФПСМ.

Испитот е конципиран да ги поттикне кандидатите да ги повторат и утврдат основните знаења и вештини.

Проверката се врши преку:

- испитна акција,
- устен испит
- тест.

Се одржува ден или два дена во текот на еден викенд.

Испитот се состои од испитен акција каде кандидатите заедно тргнуваат на планинарски терен со Б стандард, наизменично водејќи ја групата. Следува практичен испит кој се состои од задолжително усно испитување од сите наставни теми. Координаторот на испитот може да го промени распоредот на активности за време на испитот, во зависност од околностите на теренот и достапноста на стручен кадар.

16) Координатор на испитот

Испитот го спроведува испитна комисија од најмалку 3 члена.

Координаторот и комисијата за испитот ги именува Комисијата за планинарски водичи, во соработка и со одобрение на ЦСО.

Само водич на ФПСМ со валидна лиценца за Инструктор по планинарство може да биде назначен за Координатор на испитот.

При вршење на работи пропишани со Правилникот за образование и одлуките на Комисијата, Координаторот непосредно соработува со Претседателот на комисијата, го известува за организациските околности и ги применува неговите упатства.

17) Услови за полагање на испитот

Услови за полагање на испитот се:

- членство во планинарско друштво кое е член на ФПСМ - докажано со членска книшка и маркица за тековната година,
- членство во регионален огранок во тековната година,
- поминати најмногу 24 месеци од завршувањето на општа планинарска школа,
- 10 акции на водење, но не помалку од 4 акции на водење, теренски во услови на Б стандард – како помошник водич (со ментор/лиценциран планинарски водич), и/или вршење на други водички активности (предавања, семинари и сл.), вклучително и вежби за регионалниот огранок, во периодот од завршувањето на обуката до испитот,
- пријавата за полагање на испитот за Б стандард мора да биде во период од 12 месеци од датумот на завршување на обуката за Б стандард*.

Организаторот и Координаторот не можат да поставуваат дополнителни услови за полагање на испитот.

**доколку поради објективни причини кандидатот не можел да се јави во одредениот период на испит тој има право да поднесе барање до Комисијата за планинарски водичи на ФПСМ тој рок да се продолжи. Комисијата донесува одлука дали ќе го прифати барањето или ќе го одбие врз основа на проценка на информациите наведени во барањето.*

18) Критериуми за испитување и оценување

Оценката од испитот вклучува проценка на способноста на кандидатот самостојно и безбедно да водење на лица по терени и во услови опишани со Б стандардот.

При оценувањето на знаењата и вештините на кандидатите се применува следниот систем на оценување:

- **задоволил:** знаењата или вештините се доволни за на кандидатот да му се довери водење на лица по терени и во услови опишани со Б стандардот;
- **не задоволил:** знаењето или вештините не се доволни за да на кандидатот му се довери водење на лица по терени и во услови опишани со Б стандардот.

Успешно положен испит се смета испитот во кој знаењата и вештините на кандидатот во ниту една наставна тема не се оценети со оцена „не задоволил“.

Доколку одредени знаења или вештини на кандидатот на испитот се оценети со оцена „не задоволил“, Координаторот на испитот ќе го упати кандидатот да го повтори испитот по одредената наставна тема или да го повтори целиот испит.

19) Резултат од испитот

Со успешно полагање на испитот, членот се стекнува:

- потврда за положен испит, диплома од ФПСМ за стекнување на лиценца „планинарски водич“;
- лиценца за планинарски водич;
- легитимација за планинарски водич;
- значка за планинарски водич.

V. УСОВРШУВАЊЕ

20) Усовршување и обновување на знаењата и вештините

По завршувањето на обуката и полагањето на испитот, заинтересираниот член продолжува со своите активности како професионалец преку подобрување и редовно усовршување на знаењата и вештините преку:

- учество во организирани планинарски акции, походи и маршеви,
- водење акции, походи и маршеви во рамките на стандардите за кои е обучен и лиценциран,
- учество во редовни активности на матичниот планинарски клуб и регионалниот огранок,
- со учество на стручни семинари и вежби организирани од Комисијата,
- преку размена на искуства со други заинтересирани членови,
- користење стручна литература.

ФПСМ
Претседател
Зоран Читкушев